

J. A. Eklund in memoriam.

»Om jag vore skald, skulle jag sjunga en sång, som ännu ingen har sjungit: sången om Sveriges kyrka.» Dessa ord ur det märkliga föredraget om »Ungdomen och vår svenska evangeliska kyrka» av J. A. Eklund på studentmötet i Huskvarna år 1907 göra sig osökt till en utgångspunkt för några minnesord om hans gärning som psalmist.

I själva verket var han skald och hade från tidiga år producerat åtskillig s. k. tillfällighetspoesi av mycket bättre halt än den vanliga. Men detta hade väl icke övertygat honom om någon nämnvärd vingkraft hos hans genius; och det behövdes ett särskilt tillfälle för att han skulle väckas till medvetande om att han hade en särskild skaldisk kallelse och gåva.

Kyrkomötet år 1908 hade beslutat, att frågan om en reviderad kyrkopsalmbok åter skulle tagas upp, och i följd härav fingo J. A. Eklund, E. N. Söderberg och A. F. Runstedt Kungl. Maj:ts uppdrag att utarbeta ett nytt psalmboksförslag. Tydligt som en frukt av denna tillskyndelse ex officio att syssla med psalmarbete framkom nästa år Eklunds »Från kyrkosångens tider.» Boken innehåller en mängd översättningar och bearbetningar; och ehuru titeln tyckes innebära en anslutning till U. L. Ullmans tes, att vår kyrkopsalms klassiska, oöverträffade och normerande epok var 1500- och 1600-talens Tyskland, visar urvalet, att Eklund hade lärt sig skatta den andliga diktningen också från andra tider och länder, särskilt Danmark med Grundtvig. Och i en året därpå utgiven ny samling »Psalm och sång» märker man, huru Eklund har gått med slaggrutan över ännu vidare marker och gjort särskilt värdefulla fynd också i medeltidens latinska hymndiktning. Ytterligare två dyliga samlingar »Morgon och afton (1912)» och »Under korset och inför döden» (1922) bekräfta intrycket av den vidsyn, varmed Eklund gjorde sig alltmer hemmastadd i den kristna sångens väldiga högkor. Och det kan vara skäl att erinra om, att Eklund, som stundom i polemikens hetta kunde te sig ganska enveten och partikulär, just i dessa sina psalmistiska arbeten klart visar det drag av universalitet eller, kyrkligt talat, katolicitet, som

man f. ö. finner i mera självständig form i hans religionsfilosofiska och kulturkritiska skrifter och som var det i hans geni innerst bestämmande.

Här är ju ej tillfälle att redogöra för i vad mån Eklunds myckna flit med översättningar och omdiktningar slutligen, via flera psalmboksförslag, till sist hans helt och hållet egna (1934) och den stora kommitténs (1936), kom att bidra till vår nuvarande psalmboks utgestaltning. Att honom i främsta rummet tillkommer äran av att denna psalmbok i många viktiga hänseenden bär prägeln av en verklig förnyelse i anda och uttryck — vilken förnyelse utöver Wallin ju länge nog envist nekades vara möjlig — har ju från flera vittnesgilla håll blivit erkänt och utsagt.

Denna ära har emellertid utan gensägelse sin mesta och bästa motivering i Eklunds originalpsalmer. I den först omnämnda samlingen bearbetningar finnas på slutet tre dikter under rubriken Till de unga, som i eminentaste grad äro Eklunds egna: Med Jesus fram i de bästa åren, Fädernas kyrka i Sveriges land och När Sveriges tankar tätta till dåd. De äro alla daterade våren och sommaren 1909; och därmed påminnas vi om det särskilda tillfälle, som gav Eklund hans avgörande inspiration och vigning till att bli vårt sekels främste svenske psalmist. Allbekant är, huru Fädernas kyrka sändes från Karlstad såsom en hälsning och välönskan till de utdragande korsfararna i det första s. k. studentkorståget och genast blev unglyrkörörelsens tändande och samlande kampsång. Medan ännu är tillfälle, borde det utrönas, i vilket rum i Karlstads biskopsgård denna dikt blev skriven; och där borde uppsättas en minnestavla, utan prål men till förtjänt hugfästelse av ett stort ögonblick i svensk-kristet andelivs historia.

Fädernas kyrka är ju formellt taget icke en psalm utan något sui generis och står även med hänsyn till sin verkan och betydelse i en klass för sig. Illa vore emellertid, om den i allmänna medvetandet komme att fortfarande bortskymma de i andra hänseenden minst lika högtstående psalmerna av Eklunds hand. De flesta auktoriteterna ställa ju n:o 417 »Gud gav i skaparorden» främst; men kan verkligen n:o 329 »Pris vare Gud! Allena han» ställas efter någon annan? Som bibelparafra överträffas alla av n:o 415 »Är än min röst som änglars tunga».

Emil Liedgren har i en ypperlig studie över Eklunds psalmdiktning påvisat, hurusom hans stil väsentligen karakteriseras av rikedom på pregnant sakord, medan däremot adjektiv av över-

vägande ornamentala funktion saknas. Härav får Eklunds rytmik en stundom rätt knotig och kärv struktur, men själva innehållet vinner dess mera i gedigen realism och i betvingande äkthet utan all ostentation. Föreningen av en i den allmänliga tron förankrad objektivitet med den aura av nästan obeskrivbar, okonstlad friskhet, vilken här liksom i Eklunds predikningar genomströmmar ordasätten, hör med till de värden, som orsaka, att man kan tveka om, huruvida Eklunds psalmer till sin typ äro övervägande klassiska eller övervägande moderna. Men denna fråga behöver ju ej besvaras; det är ännu ett belägg för den andebeseglade livsrikedom, ur vilka de äro ett utflöde, att analysen här helst måste göra halt.

I J. A. Eklund har Svenska kyrkan förlorat en av sina största och snillrikaste söner, men i sin psalmbok bevarar hon för evärdliga tider mycket av det bästa, som han under sin levnad och tjänst härnere gav henne. Vi stå i vördnad och tacksamhet inför minnet av honom, som i brinnande kärlek sjöng sången om Sveriges kyrka och gav så mycket nytt liv åt sången i henne.

Bo-Sture Wiking.

Några reformationstida koraler.

I uppsatsen »Har svensk psalmdiktning förekommit i Finland redan under reformationstidevarvet?», vilken ingick i denna tidskrift 1943 nr 2, har Olav D. Schalin i korthet meddelat några data om ett antal svenska psalmer från reformationstiden, av vilka några äro kända endast i Finland, medan andra åter äro kända även i Sverige och i Danmark men tidigast ha påträffats i Finland. Schalin finner det därför sannolikt, att de tillkommit i Finland.

Då några av dessa förefalla att vara finlandssvenska originaldikter, medan andra gå tillbaka på latinska, tyska eller danska sånger, ligger det nära till hands att fråga sig om i det förstnämnda fallet även melodien är en eventuellt i Finland hemmahörande originalkomposition, och om man åter till de psalmer, vilka stöda